

AÐALSKIPULAG HRUNAMANNAHREPPS 2016-2032

Skipulagslýsing fyrir aðalskipulagsbreytingu og deiliskipulag

þjónustusvæði við Brúarhlöð

27.06.2023

UPPLÝSINGAR

SKJALALYKILL

103302-01-LYS-001-V01

HÖFUNDUR

Ingibjörg Sveinsdóttir

RÝNT

María Björk Gunnarsdóttir, Ásgeir Jónsson

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	4
1.1	Skipulagslýsing	4
2	FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR	4
2.1	Ferðþjónusta	4
2.2	Gróðurfar	5
2.3	Jarðmyndanir	5
3	TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	5
3.1	Landsskipulagsstefna 2015-2026	5
3.2	Aðalskipulag Hrunamannahrepps 2016-2032	6
3.3	Samræmi breytingar við landsskipulagsstefnu og aðalskipulag	7
3.4	Fornminjar	7
4	AÐALSKIPULAGSBREYTING OG NÝTT DEILISKIPULAG	7
4.1	Breyting á aðalskipulagi	7
4.2	Nýtt deiliskipulag	8
5	UMVHERFISMATSSKÝRSLA	9
5.1	Tengsl við aðrar áætlanir	9
5.2	Umhverfisþættir og áherslur	9
5.3	Helstu umhverfisáhrif	10
6	SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ	10
6.1	Umsagnaraðilar við skipulagslýsingu og skipulagsbreytingar	10
6.2	Skipulagsferlið	11

1 INNGANGUR

Sett er fram skipulagslýsing fyrir breytingu á Aðalskipulagi Hrunamannahrepps 2016-2032 og fyrir gerð deiliskipulags. Aðalskipulagsbreytingin og deiliskipulagið nær yfir nýtt verslunar- og þjónustusvæði við Brúarhlöð, sunnan Skeiða- og Hrunamannavegar. Breytt landnotkun er innan jarðarinnar Brúarhlöð L234128. Stærð skipulagssvæðis er um 6 ha.

Við Brúarhlöð er bílastæði þar sem ferðamenn stoppa og skoða gljúfur Hvítár. Landeigandi vill byggja upp þjónustu á staðnum, s.s. gistingu, veitingar, stækka bílastæði og byggja upp gönguleiðir um svæðið og út í eyjar í Hvítá þar sem gerð verða örugg útsýnissvæði. Heildar byggingarmagn getur verið allt að 1000 m².

Í aðalskipulagi er skipulagssvæðið á landbúnaðarlandi og innan svæðis á náttúruminjaskrá; Brúarhlöð nr. 736.

1.1 Skipulagslýsing

Skipulagslýsingin er sett fram í samræmi við 30. og 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og unnin í samræmi við grein 4.2 og 5.2 í Skipulagsreglugerð nr. 90/2013, með síðari breytingum.

Með skipulagslýsingu er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að stefnu aðalskipulagsbreytingarinnar og deiliskipulagsins.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

Brúarhlöð nefnist efsti hluti af 10 km löngu gljúfri í Hvítá, sunnan Tungufells. Gljúfrið er þröngt og farvegurinn því mjög djúpur, dýpi árinna er a.m.k. 10 m undir brúnni á Skeiða- og Hrunamannavegi. Þar hefur áin grafið farveg sinn í þursaberg og myndað ýmsar sérstæðar klettamyndanir og skessukatla. Í ánni eru tveir drangar sem kallast Karl og Kerling¹.

Um svæðið liggur hinn forni Kóningsvegur sem var lagður um uppsveitir Árnessýslu árið 1906, í tilefni af heimsókn Friðriks VIII Danakonungs ári síðar. Þá var byggð fyrsta brúin yfir Hvítá við Brúarhlöð, það var trébrú sem tók af í vetrarflóðum árið 1929 og aftur ári síðar. Á berginu sitt hvorum megin árinna sést enn móta fyrir brúarstöplunum.

2.1 Ferðaþjónusta

Brúarhlöð er vinsæll viðkomustaður ferðamanna og í námunda við „Gullna hringinn“. Svæðið er orðið nokkuð slitið af ágangi ferðamanna sem ekki fylgja stígum og því þörf á að skilgreina stígakerfi og stýra gangandi umferð. Hefur það verið gert að einhverju leyti.

¹ <https://is.nat.is/bruarhlod/> 16.06.2021

Ferðamálastofa hefur kortlagt „Auðlindir íslenskrar ferðaþjónustu“. Í verkefninu voru, með aðstoð heimafólks, kortlagðir staðir þar sem upplifa má staðbundna og einstaka eiginleika í náttúrufari eða menningu. Skráningin gefur vísbendingar um sérkenni svæða sem hugsanlega má nýta. Brúarhlöð er einn af áherslustöðum Hrunamannahrepps vegna ástands og nauðsynlegra aðgerða.

2.2 Gróðurfar

Helstu vistgerðir á skipulagssvæðinu eru skv. vistgerðarkortlagningu Náttúrufræðistofnunar melagambravist (L5.2), hraungambravist (L5.3) og birkiskógur (L11.1). Melagambravist hefur miðlungs verndargildi, hraungambravist lágt verndargildi en birkiskógur hefur hátt verndargildi og er vistgerðin á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.

Hafa ber í huga nákvæmni vistgerðarkortlagningar við mat á vistgerðum svæðisins en kortlagning miðast við nákvæmni allt að 1:25.000.

2.3 Jarðmyndanir

Samkvæmt kortasjá Náttúrufræðistofnunar um sérstaka vernd náttúruyfyrirbæra þá er að finna 10-25 gráðu heita volgru á svæðinu. Samkvæmt 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 þá njóta hverir og aðrar heitar uppsprettur ásamt lífríki sem tengist þeim sérstakrar verndar og ber að forðast að raska þeim.

3 TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Við aðalskipulagsbreytingu og gerð deiliskipulags verður einkum horft til stefnu í eftirfarandi áætlunum.

3.1 Landsskipulagsstefna 2015-2026

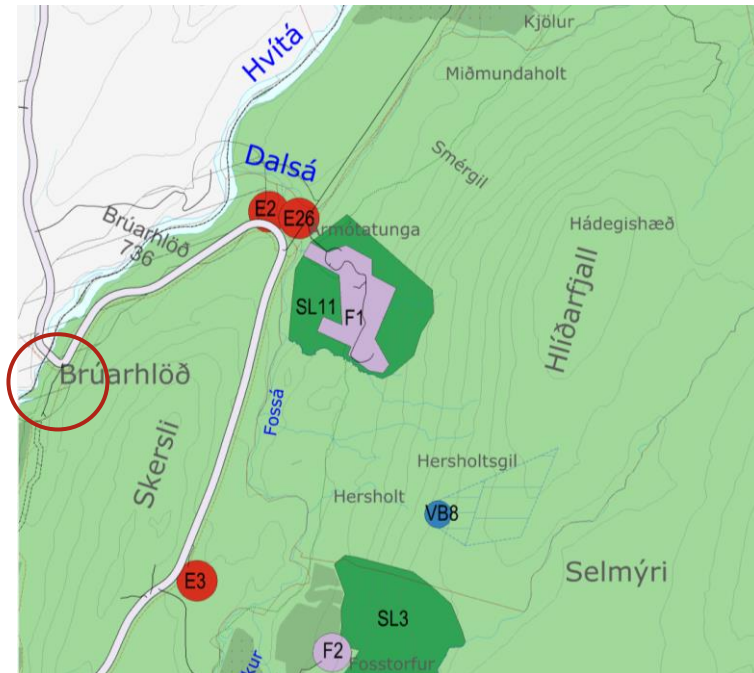
Í landsskipulagsstefnu er sett stefna er varðar ferðaþjónustu í dreifbýli. Með skipulagðri landnotkun er stuðlað að eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli og um leið gætt að varðveislu þeirrar náttúru og umhverfisgæða sem eru undirstaða ferðaþjónustunnar.

Í kafla 2.4.1 um ferðaþjónustu á grunni sérstöðu og umhverfisgæða segir:

„Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að greina sérstöðu, styrkleika og staðaranda viðkomandi svæðis með tilliti til tækifæra í ferðaþjónustu. Skipulagsákvæðanir um ferðaþjónustu taki mið af náttúruverndarsjónarmiðum og kortlagningu á auðlindum ferðaþjónustunnar og miði jafnframt að því að ferðaþjónustuuppbygging nýtist jafnt íbúum á svæðinu og ferðamönnum“.

3.2 Aðalskipulag Hrunamannahrepps 2016-2032

Það svæði sem verður breytt við Brúarhlöð er landbúnaðarsvæði í gildandi aðalskipulagi.

MYND 1. Aðalskipulag Hrunamannahrepps 2016-2032. Skipulagssvæðið er innan rauða hringsins.

Landbúnaðarsvæði

- Svæði sem flokkast sem gott landbúnaðarland verði áfram nýtt til landbúnaðar.

Verslunar- og þjónustusvæði

- Stuðlað verði að nýjum atvinnutækifærum á sviði verslunar- og þjónustu.
- Þjónusta verði eflað og afþreyingarmöguleikum fjölgað, m.a. til að fjölga atvinnutækifærum og renna styrkari stoðum undir byggð.
- Við skipulag þjónustusvæða verði hugað sérstaklega að öryggi ferðafólks ásamt greiðum samgöngum og upplýsingum.

Verndarsvæði og minjar

- Stuðlað verði að verndun lands og góðri umgengni.
- Stuðla skal að verndun náttúruminja samhliða því að fólki verði gert kleift að njóta þessara verðmæta.
- Stuðlað verði að frekari verndun náttúruminja í samvinnu við Umhverfisstofnun.
- Kortlagðar verði gamlar þjóðleiðir og kannaðir möguleikar á að nýta þær sem reið- og/eða göngu- leiðir. Enn fremur verði hugað að verndun ýmissa eldri samgöngumannvirkja, s.s. Kónsvegarins frá 1907.

Svæðið sem um ræðir er á Náttúruminjaskrá; Brúarhlöð nr. 736. Í náttúruminjaskrá er eftirfarandi lýsing á svæðinu: „Árgljúfur Hvítár frá Brúarhlöðum upp að ármótum (Hvítá og Fossá), ásamt 200 m belti beggja vegna árinna. Tilkomumikið gljúfur með kjarri- og skógi vöxnum bökkum“.

Gönguleiðir

- Merktar verða fjölbreyttar gönguleiðir sem nýtast íbúum til útivistar og geta jafnframt verið grundvöllur fyrir uppbyggingu ferðaþjónustu.
- Hluti gönguleiðanna tengist náttúru, sögu og menningu svæðisins.
- Áhersla verður á að gera a.m.k. hluta Kónsvegar að aðgengilegri gönguleið.

3.3 Samræmi breytingar við landsskipulagsstefnu og aðalskipulag

Breytingin er í samræmi við landsskipulagsstefnu hvað varðar að við Brúarhlöð er klárlega tækifæri til að bæta þjónustu og aðbúnað ferðamanna, til að upplifa og njóta staðarins.

Breytingin er í samræmi við stefnu í aðalskipulagi því fyrirhugað er að byggja upp þjónustu og afþreyingarmöguleika. Einnig er stefna um að stuðla að verndun náttúruminja en um leið að gera fólki kleift að njóta þeirra verðmæta. Með gerð gönguleiða um svæðið er verið að beina gestum ákveðnar leiðir og um leið minnka líkur á að gestir gangi víðsvegar um svæðið. Með gerð gönguleiða er stuðlað að ákveðinni verndun á svæðinu en um leið er gestum gert kleift að njóta þess.

3.4 Fornminjar

Kónsvegur (ÁR681-019) eru einu þekktu fornminjarnar á skipulagssvæðinu. Hafa skal samráð við Minjastofnun um framkvæmdir við eða á Kónsvegi. Vegurinn er að hluta til nýttur sem aðkomuvegur að sumarhúsum sunnan skipulagssvæðisins. Lega Kónsvegar er sýnd á aðalskipulagsupprætti og verður gerð grein fyrir honum í deiliskipulagi.

Finnist áður ókunnar minjar ber að tilkynna fundinn til Minjastofnunar Íslands svo fljótt sem auðið er skv. 24. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012. Óheimilt er að hrófla við minjum án heimildar Minjastofnunar.

4 AÐALSKIPULAGSBREYTING OG NÝTT DEILISKIPULAG

4.1 Breyting á aðalskipulagi

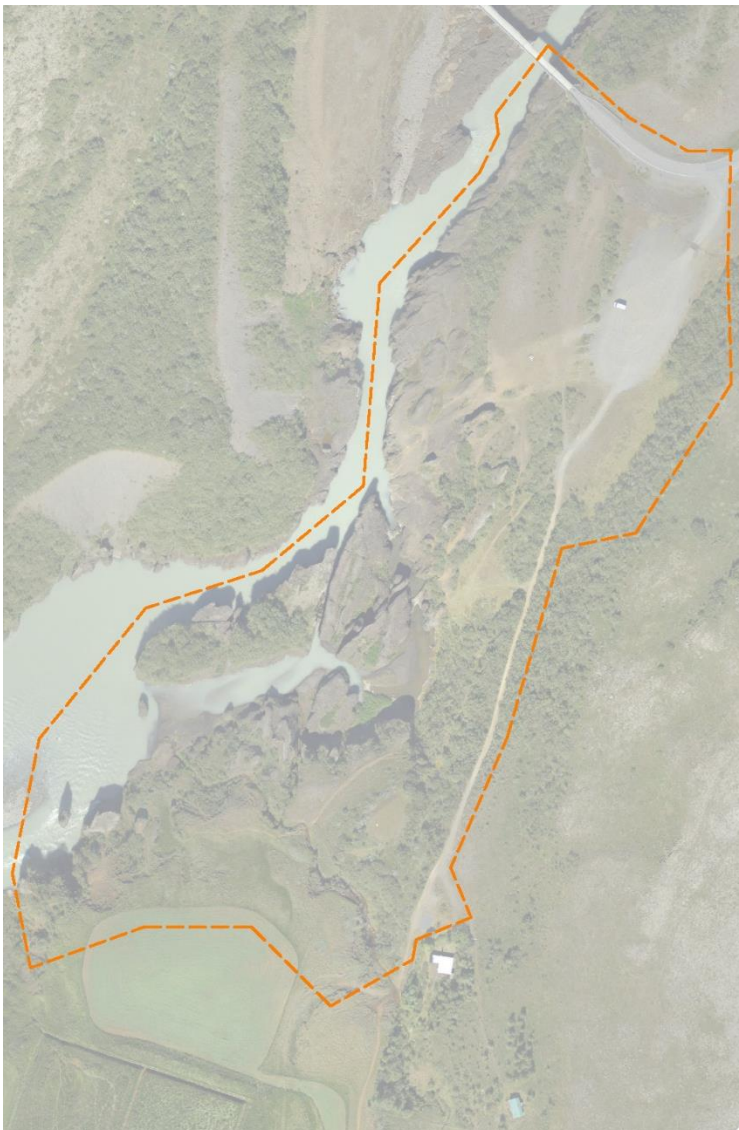
Um 6 ha landbúnaðarsvæði verður breytt í svæði fyrir verslun- og þjónustu. Heimilt verður að vera með ýmis konar þjónustu við ferðamenn s.s. veitingar, gistingu, upplýsingar, snyrtingu og göngustíga til að upplifa og njóta náttúrunnar. Gert verður ráð fyrir nýju vatnsbóli, fáist ekki nægt neysluvatn með öðru móti. Gerð verður breyting á greinargerð og sveitarfélagsupprætti.

4.2 Nýtt deiliskipulag

Unnið verður deiliskipulag fyrir móttöku ferðamanna sem tekur til bílastæðis, göngustíga, útsýnis- og áningarstaða, smáhýsa fyrir gistingu fyrir allt að 25 gesti og þjónustuhús þar sem verður m.a. veitinga-sala, gisting, upplýsingar og snyrtiaðstaða. Heildar byggingarmagn getur verið allt að 1000 m².

Settir verða skilmálar um mannvirki á svæðinu sem taka tillit til sérstöðu og náttúrufars. Áhersla er á að mannvirki falli vel að náttúru svæðisins. Leitast verður við að stýra umferð gangandi fólks um svæðið með greiðfærum og öruggum stígum. Gert er ráð fyrir stígum og göngubrúum út í eyjar í Hvítá.

Í deiliskipulagi verða settir skilmálar um að forðast skuli eins og hægt er rask á landi, gróðri, jarðmynd-unum og minjum.

MYND 2. Líkleg afmörkun deiliskipulagssvæðis.

5 UMVHERFISMATSSKÝRSLA

Gerð verður grein fyrir líklegum áhrifum aðalskipulagsbreytingarinnar og deiliskipulagsins í samræmi við skipulagslög nr. 123/2010 og lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Mat á áhrifum nýtist m.a. til að bregðast við hugsanlega neikvæðum umhverfisáhrifum með breytingu á stefnu eða með mótvægisáðgerðum.

5.1 Tengsl við aðrar áætlanir

Í umhverfismatsskýrslu með breytingunum verður gerð grein fyrir tengslum og samræmi við helstu stefnur og áætlanir sem taka þarf tillit til eða geta haft áhrif á breytinguna. Þær helstu eru taldar upp í kafla 3.

5.2 Umhverfisþættir og áherslur

Í umhverfismatsskýrslu verða skoðuð áhrif á þá umhverfisþætti sem tilgreindir eru í töflu 1. Líklegt er að stefna í gildandi aðalskipulagi verði borin saman við hugmyndir um stefnu í breyttu skipulagi.

TAFLA 1. Umhverfisþættir, helstu matsspurningar og viðmið.

UMVHERFISÞÁTTUR	MATSSPURNING	VIÐMIÐ
Land og landslag <i>Landslag.</i> <i>Jarðmyndanir.</i> <i>Ásýnd og yfirbragð.</i>	Hefur stefnan áhrif á landslag? Hefur stefnan áhrif á jarðmyndanir? Hefur stefnan áhrif á ásýnd og yfirbragð svæðis?	Stefna í aðalskipulagi. <ul style="list-style-type: none"> Mannvirki skulu falla sem best að náttúrulegu umhverfi á hverjum stað og gæta skal samræmis við nálægar byggingar. Landsskipulagsstefna 2015-2026. <ul style="list-style-type: none"> Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum. Lög um náttúruvernd nr. 60/2013. <ul style="list-style-type: none"> 61. gr. sérstök vernd tiltekinna vistkerfa, jarðminja o.fl.
Gróður og dýr <i>Gróðurlendi og vistkerfi</i> <i>Búsvæði dýra.</i>	Hefur stefnan áhrif á gróður og vistkerfi? Hefur stefnan áhrif á búsvæði dýra?	Vistgerðakortlagning Náttúrufræðistofnunar. <ul style="list-style-type: none"> Verndun vistgerða með hátt eða mjög hátt verndargildi. Landsskipulagsstefna 2015-2026. <ul style="list-style-type: none"> Áhersla á verndun víðerna, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða, gróðurlenda og menn-ingarminja.
Samfélag <i>Þjónusta við ferðamenn.</i> <i>Atvinnulíf.</i> <i>Útivistarmöguleikar.</i>	Stuðlar stefnan að betri aðstöðu og þjónustu fyrir ferðamenn? Hefur stefnan áhrif á útivistarmöguleika? Hefur stefnan áhrif á atvinnutækifæri?	Stefna í aðalskipulagi. <ul style="list-style-type: none"> Þjónusta við ferðamenn verði eflð og afþreyingarmöguleikum fjölgað til að fjölga

UMHVERFISÞÁTTUR	MATSSPURNING	VIÐMIÐ
		atvinnutækifærum og renna styrkari stoðum undir byggð. Landsskipulagsstefna 2015-2026. <ul style="list-style-type: none"> Skipulagsákvæðanir um ferðaþjónustu taki mið af náttúruverndarsjónarmiðum og kortlagningu á auðlindum ferðaþjónustunnar.
Náttúru- og menningarminjar <i>Fornminjar.</i> <i>Svæði á náttúruminjaskrá</i>	Hefur stefnan áhrif á fornminjar? Hefur stefnan áhrif á verndarsvæði?	Fornleifaskráning. Stefna í aðalskipulagi. <ul style="list-style-type: none"> Stuðla skal að verndun náttúruminja samhliða því að fólki verði gert kleift að njóta þessara verðmæta. Merkir minja- og sögustaðir verði merktir og gerðir aðgengilegir, fornar leiðir verði endurvaktar.

5.3 Helstu umhverfisáhrif

Hér að neðan er greint frá helstu umhverfisáhrifum sem ætla má að breytt stefna hafi í för með sér. Nánari grein verður gerð fyrir áhrifum í umhverfismatskýrslu með aðalskipulagsbreytingunni og deiliskipulagstillögu.

Ásýnd og yfirbragð svæðisins breytist með tilkomu stærra bílastæðir og þjónustuhúsa. Áhrif á gróður verða neikvæð vegna mannvirkja en jákvæð ef gerðir eru göngustígar um svæðið og öðrum svæðum „lokað“ fyrir umferð gangandi. Ekki á að vera mengun frá starfseminni. Aðstaða og þjónusta við gesti batnar og atvinnutækifærum fjölga.

Til að draga eins og hægt er úr neikvæðum áhrifum á svæði á náttúruminjaskrá og fornminjar þá verður á vinnslutíma aðalskipulagsbreytingar og deiliskipulags haft samráð við Umhverfisstofnun og Minjastofnun.

6 SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ

Með kynningu skipulags- og matslýsingar er umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenningi gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið við mótun breytingarinnar.

Skipulags- og matslýsingin verður kynnt með auglýsingu í blöðum/dreifiritum og í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar. Athugasemdir skulu vera skriflegar og berast í skipulagsgátt fyrir auglýstan tímafrest.

6.1 Umsagnaraðilar við skipulagslýsingu og skipulagsbreytingar

Óskað verður eftir umsögnum frá eftirtöldum aðilum:

- Skipulagsstofnun

- Umhverfisstofnun
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Skógræktin
- Veðurstofa Íslands

Eftir atvikum verður leitað eftir umsögnum annarra aðila, þ.á.m. innan stjórnsýslu sveitarfélagsins.

6.2 Skipulagsferlið

Eftirfarandi eru drög að skipulagsferlinu.

